

اسلام مجبور علی

مسلمانلرک فائده سنه چالیشیر

اون بش کونده بر حیقار

صافی: ۶۳ — ۲۲ محرم ۱۳۲۷ — ۳۰ تشرین اول ۱۳۳۴ میل: ۴

جوئی سکا ازال اولتان حقنمه کفر و طغیانلری زیاده ایدر لر . فقط سن اول کافرین کروهنک بو حاللرندن طولای محزون اوله . (۷۲) اهل ایماندن و یهودیلردن و صائبه دن و نصارادن هر کیمکه الله ایمان ایتش و یوم اخرته اینانمشده عمل صالحده بولنش ایسه انلر ایچون خوف و حزن یوقدر .

بیاننامه

ادع الی سبیل ربک بالحکمة ...

عصر حاضرده علم اجتماع نقطه نظرندن انکشاف ایتمه باشلایان مسائلدن بری ده مسئله و جداندیر . یاقین زمانلره قدر یالکیز فردیت اعتباریلره تدقیقه اوغراشیلان و جدانک بو کون اجتماعی شئوناتی تثبیت اولمغه و ملتک بر و جدان کلی اجتماعی ایله قائم اولدینی آکلاشلمغه باشلامشدر . قدما لسانیه افاده اولنه حق اولورسه ، ملت عدایدیلن و بر شخصیت معنویه حقوقیه اوله رق ابراز وجود ایدمک اولان هیأت اجتماعیه نک علت صوریه سی و جدان کلیسندن عبارت دیمک لازم کله جکدر .

تاریخ ادیان اربابنک تعریفده اتفاق ایدمیه یوب طور دقلری دین مطلق ، ملتک و جدان اجتماعیلری اشعار ایدن مبادی کلیه دردنیسه حقیقه تقرب ایدمش اولور . بومبادی کرک حق و کرک باطل هر نه ایسه ، حد ذاتنده اوملتک جهت وحدت حیاتی ، و جدان کلیسی ، دینی ایشته اودر ، هر ملت بویله بروجدان ، بویله بر دین ایله قائمدر . بونک ایچوندرکه دینسز بر ملت تصوری تناسفی متضمندر . ادیان و مبادی باطله هر حالده محکوم زوالدر . فقط مبادی حقه بعضاً ماوراء شعوره آتیلسه بیله ینه دیریلیر . الی الابد دیریلیر .

کلی وجدانلرک تأسسی، وحدود و ثغورلرینک تنظیمی، نشو و نما لرینک صورت سیری . . ایشته بشریتک الک معضل مسائلی که علوم مثبتہ دن هیچ بری بونلرہ دست حکومتی اوزادہ مامشدر. فیلسوفلرک معارضات متادیہ سی ایسه انسانلرہ سکینت وجدانیہ ویرمکدن زیادہ ریب وحسبان یوکلہ مکده در. یوگا بناء در که عصر حاضر فیلسوفلری فلسفہ دن ایقان بکلینلرہ قارشی مهاجماتی کیچکه آرتیر مقده درلر. حال یوکه موفقیت حیاتیہ قوہ عزم وارادہ یه، یو ایسه قوہ ایقانه وابسته اولدیغندن تردد وحسبان ایچنده یو وارلاناں وجدانلرک بخراندن باشقه بر اثرلری اوله مامق قدر طبیعی برشی ده یوقدر. فقط الک اوزاق نقطه لره قدر انتشاره چالیشان حسابانک شعور سزلقنه نظر آ بر خدمت کشفیہ سی دخی اوله بیلہ جکندن ملتلر فلسفہ یی حاکم صایمازلرسده خادم اتحاد ایتمکدن ده خالی قاله مازلر.

وجدان اجتماعی حادثاتی او قدر سیال او قدر معضللر که کوکلیری تا اعماق تاریخه کومولمشدر. طریق تجربہ ده یوروین علوم مثبتہ موضوعلری هر زمان مشاهدات فردیہ نک تحت تحکمنه کیرہ بیلدیکی حالده موضوع اجتماعی، ادراک واحتساسات عمومیہ عصر لرجه یاشامش ملتلرک بیلہ مشاهداتی تجاوز ایدرده حافظه تاریخه دن استعانه یه لزوم کوسترر. بونده مشاهدک شهود کامله موفقیتی تسلیم اولنسه بیلہ بالتکریر نتائج تجربیه استحصائله امکان تصور اولماز. بر بالقان حربنک احتساساتی بر حرب عمومی ایله، بر روس چارلغنک احتشاماتی بر مازوری، بر قازبات هزیمتیه دوچار تحول اولیویررکن بو حادثات واحتساساتدن وجدان اجتماعینک قوانینی استقرآت علمیه ایله تثبیت ایتمک البته متعذر در. بوندن دولای فردک بروجدان اجتماعی تأسیس ایدہ بیلہ جکی قبول ایدیلہ میور. تاریخ، وجدان فردیسی هواء نفسانیسی آرقاسنده قوشا راق وجدان کلیسی تخریب ایتمش بر چوق فردلر کوسترہ بیلر سده بتون مبادیسیله بروجدان اجتماعی تأسیس ایتمش افراد کوسترہ مز. بوبایدہ فردی مؤسسلرہ دائر کوستریلہ بیلہ جک امسال یالکز اولوالعزم اولان پیغمبران ذیشان حضراتی در که بونلردن هیچ بریسی ده تبلیغاتی فردیتہ، شخصیتہ مضاف قیلمه مش و جمله سی احکام الهیہ نک تبلیغنه مأموریتلرینی دعوی و بالتجربه

اثبات ایلده مشرکدره دنیله بیلرکه بو بایده اگ موافق منهج معرفت ملترک تاریخارنده والد وجدانلری اولان نقول ثابت ایلده برحدس اجتماعی به منجر اولور. نه کیم امله مثبت اسلامیه نك امهاتی ده کتاب وسنت ایلده اجماع امت اولق اوزره تقرر ایتشد. متکلمین و اصولیین اسلامکده قبول ایتدکاری وجهله حدسیات والهامات فردیه او قدر شایان احتجاج کورلمدیکی حالده مبادی حقه به موفق اولان برملتک حدس اجتماعیسندن اجماع کبی برحجت مصیبه طوغاییلیر .

(اتقوا فراسة المؤمن فانه ينظر بنور الله) حدیث شریفی مدلولونجه نیجه زمانلر اولمشدرکه وقایع مهمه حقنده ناسک حدس اجتماعیلری عقول وافکار فردیه دن زیاده اصابت و حاکمیت کوسترمشدر . بو منهج اوزرنده یورو به جک هیأت اجتماعی بر طرفدن اصول ومبادیسنی غائب ایتمه رک ایقان واراده سنی وهندن محافظه ایدر دیگر ، طرفدن شئون حیاتیه نك تسلسلاتی تعقیباً ترقی ایلده مظهر نشوونما اولور. مرور زمان ایلده احتکاکات اجتماعی وجدانلری بسیطدن مرکبه طوغری کوتورر. بروجدان کلی مختلف شعبات مذهبییه واجتماعیه نك ترکیبی احتوا ایتمه ک باشلادینی زمان فردی وجدانلرده کی نفوذی برنوع ضعف اراؤه ایلر . ایشه اصل ورثه انیا اوله بیلیمک منزهتی حائر اولان علماء بویله زمانلرده مبادی وجدانییه تیقیق وتقویه وفروعات جدید ایلده آره لرنده کی مناسبات مثبت و منفیه یی ابراز ایده بیلرسه ، ملت یکیدن برصقوت وجدانیه اکتساب ایده بیلیر .

وجدان کلینک بعضلرینه کوره اجزاسی ، بعضلرینه کوره شروطی مثابه سند بولنان وجدان فردی ایلده حدود ومناسباتی مسئله سی دخی اساسات حقوقیه حقنده جدی تنویرات حصوله کتیره جک مسائلندر .

حریت وجدان مسائلی اطراقده طولاشان وحالا اون سکزنجی عصر افکارینی تمثیل ایتمکده بولنان مسلمات حقوقیه یالکیز وجدان فردی ملاحظه سنه مستد کورونمکه تطبیقات نقطه نظرندن مهم مهم جهتلرده دوچار تعارض ومشکلات اولمقدن وارسته قالمامشدر . حریت وجدان دستورینک تطبیقده واصل تکامل اولدیغی ادعا ایدن دولترک ینه تقید

و جدانه متعلق قانونر وضعندن آزاده قالمق قورنی کورن حقوق اساسیه مؤلفلری بوضع متاقضی تاویل ایتمک ایچون چالیشوب طور یورلر . حال بوکه علی العموم قانونر وجدان کلی اجتماعینک فردی وجدانلر تحمیل ایتدیکی احکام تکلیفیه دن عبارت اولاجنی تأمل اولنورسه حریت وجدان دستوری نظر حقوقده دخی فردیتدن زیاده وجدان کلی به قارشق طاشیه جنی وظائف اخلاقیه ایله حقوق عمومی بهی باشقه ایجه لک کسب ایلده جاکدر .

فردده دستور حریت هم جزئی وهم اضافی بر تخیلی حائرر . هر فرد حیاتی کندی ضمان شخصیه سیله بالانفراد تأمین ایده میوب بر هیأت اجتماعیه ملیه نک جناح حمایته دخالت مجبوریتده بولنق حسیله او هیأت اجتماعیه نک وجدان کلیسی اکا بر طاقم وظائف تحمیل ایدرکه نفسنی بونلردن آزاده فرض ایدمک صورتده هم افراده وهم ملتیه قارشق حریت وجدان ادعاسنه قالیقه حق اولان فردلر هیچ بر ملت ایچنده جای قبول بوله مازلر .

بونک ایچون ملتک اعظم احراری وجدان فردینک حریت مطلقه سی دعواسنی دکل ، وجدان کلی اجتماعیه ی تمیل ایتمک امنیه سی تعقیب ایدنو روح کلی اطلاقه شایسته اولان رجال اولورلرکه تصورلری بر ملتک تصویرینه ، احتیاسلری بتون بر ملتک احتیاسنه ترجمان اولورده اراده لری او ملتک اراداتی ضمن ایلر . دستور مذکورک مطلقیت تطبیق اولسه اولسه وجدان اجتماعیه حقیقه ممکن اوله بیله جکدر .

نفسنده قیمت حریتی شایان قید بولنان وجدان فردی وجدان اجتماعیه معارضه ایدمک بر طرزده سر آزاده یاشامق سوداسنه دوشدیکی ، تعیر معرو فیله هوای نفسانیه زبون فردلر مهم بریکونه بالغ اولمقه باشلادیقی زمان ملتک صلابت اجتماعیه سی خلله او غرار . (وما مختلفو الامن بعدما جاثم العالم بقیا بینهم) نظم سبحانینک ایما ایتدیکی وجهله مظهریت علم ایله تکامل ایتدکن سوکره وجدان کلیدن ، لسان شرعک حق الله دیدیکی لوازم وحدتدن ذهول ودعوی فردیت ایله اظهار بنی واستقلال ایدرک کاله کلش میوه لر کبی آغاجندن دو کولمه تمایل ایدن ویا کندی وجدان اجتماعیه سی باشقه وجدانلر لهنه هدمه چالیشان فردلر هم کندیلرینک وهم ملتلرینک علی نکتی اولورلر .

بالعكس وجدان اجتماعيتك حریت كامليه مظهرتی اعلاء حكمة اللهدين
معدود اوله برق هر سعادتك منبی ، هر فضیلتك مبدای اولقی مزیتتی ابراز
اید. بومهمه به ارشاد ایچون (ایك بعد وایك نستعین) زمزمه تحمیدینی
تعالم بیوران قرآن عظیم الشان فاتحه هدایتده هیأت اجتماعیه اسلامك آنجق
رحمن رحیم، مالك يوم الدين اولان جناب رب العالمینه حصر عبودیت واستعانه
ایله ماسوايه اعلان حریت اید. بیله جك برغایه كماله وصولی بولتی كوستر مشدر.
نه بیوك دولت كه بر ملت یلكز اللهنه بویون اكه بیلسون ، نه بیوك نعمت كه
بر فرد بویله بر ملتدن جزؤ اوله بیلسین !

مع مافیه آكلاشیلیور كه وجدان اجتماعی دستور حریتی اضافیتدن بستیون
وارسته قالمیور. فردی وجدانلر حقوقك بونده بر تأثیر متقابلی اولدینی
كهی عالمده مختلف ملترك آیری آیری برر وجدان کلیلری بولمقی حیثیتله
بولترك نقاط تصادمده بر برلرینی تقییده تمایللری دخی بر امر بدیهی
وضروریدر. دولترك مادیتلرنده فصل برر حدود و ثغور وارسه ملترك
واجتماعی وجدانلركده معنویتلرنده اوله برر حدود و ثغور وارددر. بونلر
علوم و فنون نافعه كهی مزایا و فضائل بشریه ومدنییه قوافلك كشت وكذارینه
برر بحرای سلامت وملترك مقدساتی یغمایه كله جك اولان جنود باغیه
ضالاته برر مدخل شقاوت تشكيل ایدرلر كه برنجی قیوی سده قالفیشه حق
اولان تعصبدر، مذمومدر. ایكنجی به مقاومت اید. جك اولان صلابتدر ،
ممدوحدر. حدود معنویه سنی محافظه اید. بیله جك صلابتی حائر اوله میان ملتلر
حدود مادیه لرینی ده محافظه اید. مزلر. ایتسه لر بیله استقبالندن امین اوله مازلر.
ایر، كج فنا واستمثاله محكوم قالیرلر .

ایشته هر شان یومیسی عصری برر درس ویره كده اولان شو زمانده
مملكتتمزك بوباده کی احتیاجاتی نظر انتباهمزی جلب اید. جك بر نقطه حاده به
كلش وعالم اسلامك ضربات وقایع ایله ازیلمكده بولسان وجدان عمومیه
افق معلای خلافتدن بر كوكبه امیدك طلوعنه نصب نظر ایله مش اولدیفتدن
وجدان امتی تغدیه و تعلیم و بونقطه دن تقسیم وظائفی تأمین اید. جك
بعض تشکیلاته لزوم حاصل اولمش و بنا برین بو خصوصه اختصاصی طبیعی

اولان مقام مشیخت اسلامیہ نك امتك جریان دینیسنه ناظم ونكهپان اولسی و تربیه وجدانیسنه حصر شعور واذعان ایتمسی وجوبی تقررایتمشدر .

بوصورتله خلافت کبرای اسلامیہ صدای دینی دولتک مقام مشیختدن برنفضه نوین ایله یوکسلمهسنه اعتنا ایدوب باب فتواده دارالحکمة الاسلامیه نامیله برداثره تشکیلی حقنهدکی قانون و آکا متفرع نظامنامه نشر اولتمش و بوکره بحوله تعالی رسم کشادی اجرا قلممشدر .

مطالعہسندن مستبان اولهجنی وجهله نظامنامه نك توهیع ایله یکی وظایفک اهمیت و سنین وفیره مساعی به متوقف امنیه عالیه نك عظمتی اوکننده دارالحکمه کندینه عطف انظار ایتمکده بولنان مؤمنین ایله برابر مهترالقلب اوله رق و توفیقات سبحانیه به صیغه نرق خدمته مباشرت ایتمش و اوچنجی ماده موجبجه ایلک وظیفه سی اولان استحضارات علمیه ایچون پروغرامنی تصویره باشلامشدر .

تشکیلاتنك ابتداییکی والجای حال ایله وسائط لازمه سنك فقدانی ایچنده دارالحکمه متفکرین مملکتک معاونت صمیمیه سی لزومنی حس ایتمزه البته ادرا کسزلک ایتمش اوله حققدر . هیچ شبهه یوق که نظامنامه نك دارالحکمه دن بکلدیکی خدمات یالکزدولت عثمانیه وملت اسلامییه منحصر برغایه کمال احتوا ایتمش عالم انسانیتک وجدان عمومیسنه متعلق فضائلک تحریرسنده منعطف بولندیقندن دارالحکمه تنفی مغاوتی علی العموم انسانیت خادمترینه قدر تشمیلده تردایتمه جک و بووجهله حاجات انسانیه واسلامیه یه ده کسب وقوف ایدرک مشکلات دینیه اسلامیہ نك حلنده برمرجع اولمق شرفی احرازه چالیشه حققدر .

انشاءالله دارالحکمه بردار تعصب اولیه حق ، رخص و مساعدات دینییه یی تحری و حوائج اسلامییه یی تطمینه اوغراشه حققدر . عینی زمانده دارالحکمه بردار صلابت اولمغه چالیشه حق ، ضرورات و اساسات دینییه و احکام عالیه اسلامیهدن انحرافی تجویز ایتمه رك جبل متین الهی به اعتصام عشقنی بسلیه جکدر . همان جناب حق توفیقنی رفیق ایله . دارالحکمة الاسلامیه